

Poznaj orkiestrę symfoniczną

- [Poznaj orkiestrę symfoniczną](#)

Poznaj orkiestrę symfoniczną

Źródło: Marcin Łukasiewicz, licencja: CC0.

Ważne daty

1882 – powstanie Berliner Philharmoniker,

1904 – powstanie London Symphony Orchestra,

1935 – powstanie Narodowej Orkiestry Polskiego Radia.

Scenariusz lekcji dla nauczyciela:

Źródło: online-skills, licencja: CC0.

I. Indywidualna i zespołowa ekspresja muzyczna.

4. W zakresie słuchania i percepcji muzyki. Uczeń:

2) rozpoznaje ze słuchu:

a) brzmienie instrumentów muzycznych,

e) aparat wykonawczy: (...) orkiestra (...);

II. Język i funkcje muzyki, myślenie muzyczne, kreacja i twórcze działania.

3. Uczeń wykazuje się znajomością i dokonuje podziału:

1) instrumentów muzycznych ze względu na źródło dźwięku – nazywa i charakteryzuje je;

3) aparatu wykonawczego ((...) orkiestra (...)).

III. Kultura muzyczna, narodowe i światowe dziedzictwo kulturowe. Uczeń:

2) zna i wymienia instytucje upowszechniające kulturę muzyczną we własnym regionie, kraju i na świecie oraz ich działalność, a także śledzi wydarzenia artystyczne;

Nauczysz się

opisywać rolę koncertmistrza;

charakteryzować brzmienie instrumentów muzycznych;

opisywać słynne orkiestry symfoniczne;

charakteryzować skład orkiestry symfonicznej.

Czym jest orkiestra symfoniczna?

Muzyka od zawsze była źródłem piękna i wywoływała emocje. Orfeusz potrafił grać w taki sposób, że dźwięk jego liry pobudzał do życia przyrodę, reagowały na nią zwierzęta, a ludzie ulegali jej czarującemu brzemieniu. Od zarania dziejów człowiek zachwycił się grą na instrumentach, muzyka wprowadzała w zadziwienie zarówno słuchaczy, jak i samych

wykonawców. Służyła kultowi, zabawom. Jednym z najstarszych przejawów wspólnego muzykowania jest muzyka ludowa, która towarzyszyła obrzędom, tańcowi, pełniła istotną rolę w kształtowaniu kultur wiejskiej. Wykonywały ją kapele, czyli ludowe zespoły muzyczne. Zanim rozwinęła się orkiestra, utwory muzyczne były wykonywane przez mniejsze zespoły. Z biegiem czasu liczebność ich członków rosła, zespoły rozwijały się także pod względem instrumentów i profesjonalizmu wykonania. Orkiestry istniały już w średniowieczu i renesansie, jednak orkiestra symfoniczna, czyli przeznaczona do wykonywania wielkich dzieł muzycznych (np. [symfonii](#), [koncertów](#), [baletów](#) i [oper](#)) powstała w połowie XVII wieku, gdy wykształciła się symfonia – kilkuczęściowy utwór grany przez orkiestrę, któremu orkiestra symfoniczna zawdzięcza swoją nazwę.

Polecenie 1

Zapoznaj się z definicją symfonii i wysłuchaj fragmentu dzieła Beethovena. Podziel się wrażeniami na temat kompozycji i orkiestry. Spróbuj rozpoznać instrumenty.

1

V Symfonia c-moll

Op. 67, część I, Allegro con brio

Wykonawca: San Francisco Symphony Orchestra, dyr. Michael Tilson Thomas

Źródło: Beethoven: Symphony No.5 and Piano Concerto No.4

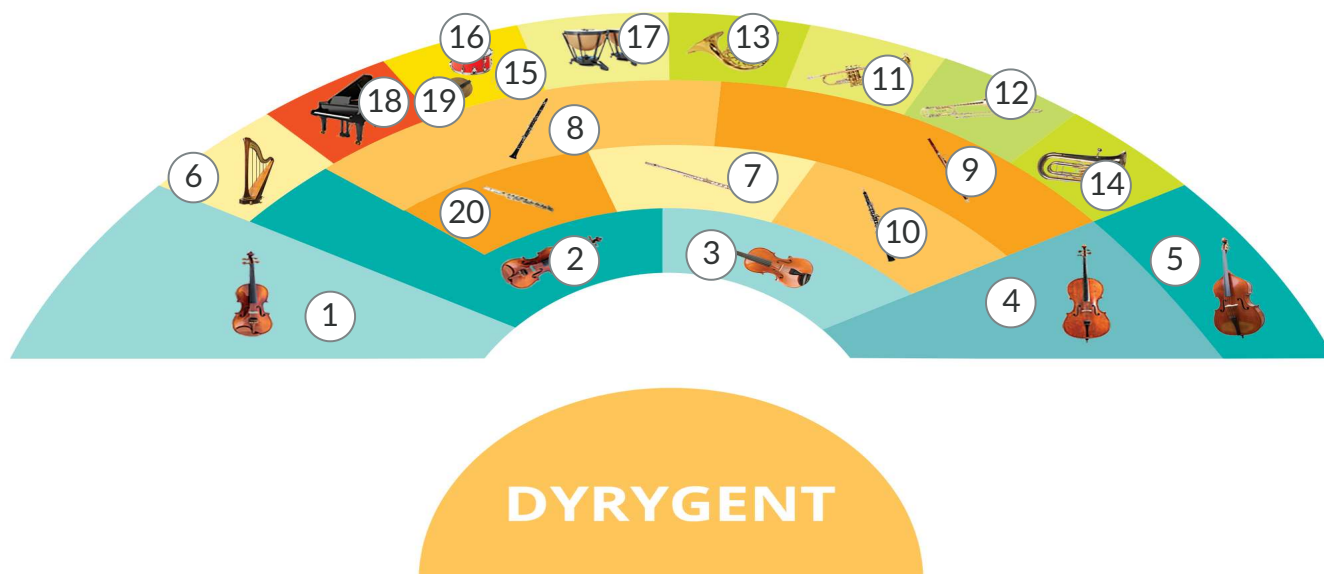
Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P9ye2FNDs>

Skład orkiestry symfonicznej

Każda orkiestra symfoniczna składa się z kilku sekcji instrumentów, w jej składzie znajdują się instrumenty dęte, smyczkowe, perkusyjne. Każda z tych sekcji dzieli się na mniejsze grupy. Orkiestrę na scenę wprowadza koncertmistrz. To określenie informuje już o tym, że jest ważną osobą – mistrzem ceremonii, zaraz po dyrygencie. Najczęściej jest nim muzyk grający w pierwszych skrzypcach. Gdy wszyscy muzycy zajmą swoje pozycje w orkiestrze i siądą za pulpitami, koncertmistrz wstaje i decyduje o rozpoczęciu strojenia instrumentów. Zazwyczaj dźwięk wskazuje obój lub fortepian, podając go orkiestrze. Podczas koncertu dba o utrzymywanie ciągłego kontaktu z dyrygentem.

Polecenie 2

Zapoznaj się z układem instrumentów w orkiestrze. Wystuchaj wszystkich dźwięków i postaraj się zapamiętać je, by później rozpoznać instrumenty.

1

I skrzypce

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P9ye2FNDs>

2

II skrzypce

3

altówki

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P9ye2FNDs>

4

wiolonczele

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P9ye2FNDs>

5

kontrabasy

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P9ye2FNDs>

6

harfa

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P9ye2FNDs>

7

flety poprzeczne

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P9ye2FNDs>

8

klarnety

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P9ye2FNDs>

9

fagoty

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P9ye2FNDs>

10

oboje

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P9ye2FNDs>

11

trąbki

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P9ye2FNDs>

12

puzony

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P9ye2FNDs>

13

waltornie (rogi)

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P9ye2FNDs>

14

tuba

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P9ye2FNDs>

15

trójkąt

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P9ye2FNDs>

16

werbel

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P9ye2FNDs>

17

kotły

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P9ye2FNDs>

18

fortepian

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P9ye2FNDs>

19

talerze

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P9ye2FNDs>

20

flet piccolo

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P9ye2FNDs>

Rozmieszczenie instrumentów orkiestry symfonicznej na scenie, Źródło: zpe.gov.pl

Polecenie 3

Wysłuchaj nagrania fragmentu *IX Symfonii* Ludwiga van Beethovena. Wypisz instrumenty, które słyszysz.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DyYjRXWnd>

Nagranie fragmentu pierwszej części dziewiątej Symfonii Ludwiga van Beethovena. Na początku utworu - na tle jednego dźwięku - wiolonczele i skrzypce pojedynczymi dźwiękami, budują coraz głośniejszy muzyczny krajobraz. Tu pojawia się dramatyczny i posępny pierwszy temat. Jest wykonany tutti przez całą orkiestrę, kompozytor wykorzystał też kotły. Później muzyka cichnie, by za chwilę znów nastąpiło potężne crescendo. Muzyka ma bardzo zmienną dynamikę, ale nie zmienia się dramatyczny i posępny charakter utworu.

Skład orkiestry symfonicznej

Jedną ze słynnych orkiestry symfonicznych jest Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia (NOSPR), która koncertuje w filharmoniach na całym świecie, m.in. w USA, Wielkiej Brytanii, Austrii, Chinach, Australii.

Symfonia nr III

cz. I Andante con moto

Wykonawca: Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia.**Źródło:** Penderecki (Eternal)Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P9ye2FNDs>

Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia, Źródło: zpe.gov.pl

Inną słynną orkiestrą jest London Symphony Orchestra, która jest jedną z najważniejszych orkiestr angielskich i europejskich.

*Boléro***Wykonawca:** London Symphony Orchestra**Źródło:** Ravel: Bolero / Daphnis Et ChloëNagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P9ye2FNDs>

Berliner Philharmoniker jest niemiecką orkiestrą symfoniczną, która działa od 1882 roku. Od początku istnienia gra z najwybitniejszymi dyrygentami świata. Współpracuje z firmą Deutsche Grammophon, z którą nagrała wiele koncertów, oper.

1

BERLINER
PHILHARMONIKER

1

Symfonia nr 5 D-moll Op. 47 cz. IV Allegro non troppo

Wykonawca: Berliner Philharmoniker

Źródło: Shostakovich: Symphony No. 5

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P9ye2FNDs>

Zadania

Ćwiczenie 1

Do podanych orkiestr symfonicznych dopisz kraj z którego pochodzą.

NOSPR -

London Symphony Orchestra -

Berliner Philharmoniker -

Ćwiczenie 2

Zaznacz formy muzyczne, które przeznaczone są na orkiestrę symfoniczną.

☐ Opera

☐ Balet

☐ Sonata

☐ Symfonia

☐ Koncert

☐ Fuga

Ćwiczenie 3

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DyYjRXWnd>

M-047-OK6

Nagranie do zadania 3

Wysoko brzmiący instrument smyczkowy.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DyYjRXWnd>

M-047-OK7

Źródło: online-skills.

Arpeggio składające się z wielu dźwięków, zagranych na instrumencie strunowym szarpanym.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DyYjRXWnd>

M-047-OK8

Nagranie do zadania 3

melodia zagrana na instrumencie dętym drewnianym, o szorstkim, chropowatym brzmieniu.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DyYjRXWnd>

M-047-OK9

Źródło: online-skills.

Długie tremolo, zagrane na instrumencie perkusyjnym, z membraną i sprężyną.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DyYjRXWnd>

M-047-OK10

Źródło: online-skills.

Długi dźwięk, bardzo długo brzmiący, jasny, metaliczny wykonany na instrumencie perkusyjnym.

W puste pola wpisz nazwę instrumentu, na którym odegrany został przykład dźwiękowy.
Nazwę instrumentu wpisz z małej litery.

Dźwięk 1:

Dźwięk 2:

Dźwięk 3:

Dźwięk 4:

Dźwięk 5:

Ćwiczenie 4

Zaznacz zdania prawdziwe.

☐ Tuba jest jednym z instrumentów wchodzących w skład orkiestry symfonicznej.

☐ Pełny kształt orkiestry symfonicznej ukształtował się w romantyzmie.

☐ NOSPR jest narodową orkiestrą Stanów Zjednoczonych.

☐ Koncertmistrz jest innym określeniem dyrygenta.

Ćwiczenie 5

Rozpoznaj instrumenty znajdujące się na ilustracjach.

Fortepian

Kontrabas

Klarnet

Wiolonczela

Obój

Kotły

Ćwiczenie 6

Uzupełnij zdania.

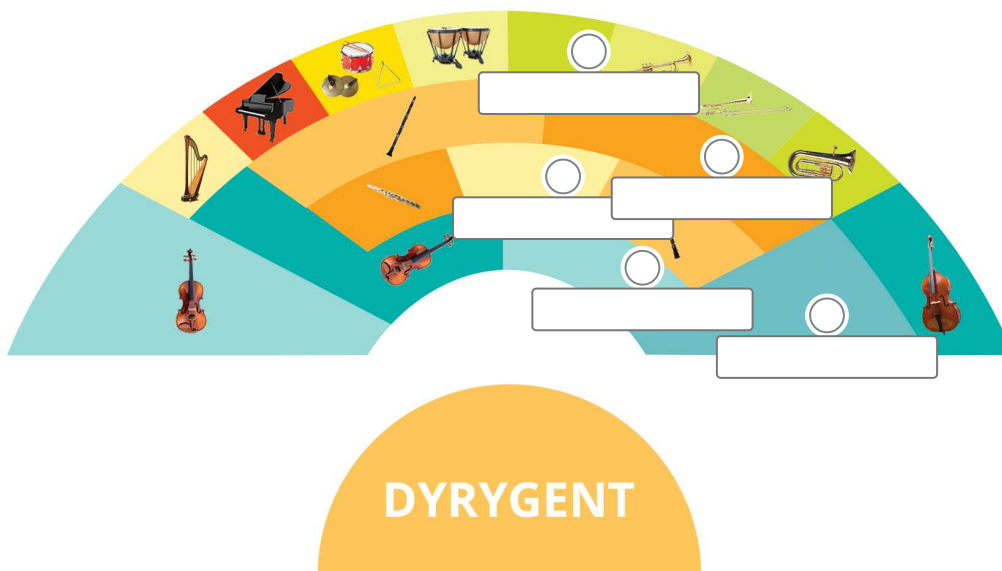
(nazwa orkiestry) współpracuje z firmą Deutsche Grammophon, z którą nagrała wiele koncertów, oper.

NOSPR to skrót od Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego .

Koncertmistrz jest najczęściej muzykiem grającym na pierwszych .

Ćwiczenie 7

Przeciągnij nazwy instrumentów w odpowiednie miejsca na ilustracji.

Altówka

Waltornia

Fagot

Flet poprzeczny

Wiolonczela

Słownik pojęć

Balet

widowisko teatralne, w którym głównym środkiem wyrazu jest taniec; też: utwór muzyczny stanowiący kanwę takiego widowiska.

Koncert

instrumentalny utwór muzyczny, przeznaczony do wykonania przez solistę i orkiestrę symfoniczną.

Opera

sceniczny dramat muzyczny.

Symfonia

utwór muzyczny przeznaczony na orkiestrę.

Biblioteka muzyczna

1

V Symfonia c-moll

Op. 67, część I, Allegro con brio

Wykonawca: San Francisco Symphony Orchestra, dyr. Michael Tilson Thomas

Źródło: Beethoven: Symphony No.5 and Piano Concerto No.4

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P9ye2FNDs>

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DyYjRXWnd>

Nagranie fragmentu pierwszej części dziewiętej Symfonii Ludwiga van Beethovena. Na początku utworu - na tle jednego dźwięku - wiolonczele i skrzypce pojedynczymi dźwiękami, budują coraz głośniejszy muzyczny krajobraz. Tu pojawia się dramatyczny i posępny pierwszy temat. Jest wykonany tutti przez całą orkiestrę, kompozytor wykorzystał też kotły. Później muzyka cichnie, by za chwilę znów nastąpiło potężne crescendo. Muzyka ma bardzo zmienną dynamikę, ale nie zmienia się dramatyczny i posępny charakter utworu.

1

Symfonia nr III

cz. I Andante con moto

Wykonawca: Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia.

Źródło: Penderecki (Eternal)

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P9ye2FNDs>

Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia, Źródło: zpe.gov.pl

1

Boléro

Wykonawca: London Symphony Orchestra

Źródło: Ravel: Bolero / Daphnis Et Chloë

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P9ye2FNDs>

1

Symfonia nr 5 D-moll Op. 47 cz. IV Allegro non troppo

Wykonawca: Berliner Philharmoniker

Źródło: Shostakovich: Symphony No. 5

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P9ye2FNDs>

Bibliografia

Mieczysław Drobner, *Instrumentoznawstwo i akustyka*, Warszawa 1960.